

Az új politikai irányzatok területi jellegzetességei a nagyvárosokban: Prága, Varsó és Budapest példáján

Szabó Balázs
MTA CSFK FTI

Európa nyugati felében az 1970-es években kezdődött a klasszikus törésvonalak átalakulása, ami egy-két évtized alatt a pártpaletta átrendeződéséhez vezetett. Az egyik első lépés a materialista-posztmaterialista törésvonal kialakulása volt, ami a hagyományos vallási és osztálykötődéseket felülírta, és egy új értékrend kialakulásához kapcsolódott, melyek közül a környezetvédelem vált az irányzat szimbólumává. A zöld pártok lettek a legelterjedtebbek a városi középosztálybeliek által támogatott újbaloldali pártok közül. A másik pártcsalád, a jobboldali radikális populista pártok megjelenése szintén társadalmi átalakulásokhoz, ezen belül is a bevándorláshoz köthető. A multikulturális társadalmat elutasító elsősorban az elszegényedő, lecsúszó munkásság által támogatott irányzat hasonlóan a zöldekhez az 1990-2000-es évekre stabil szereplőivé vált az európai parlamenteknek.

A posztoszocialista országokban a rendszerváltáskor kialakult pártstruktúra a 2000-es évek közepétől kezdett gyökeresen átalakulni, amikor megjelentek a korábbi törésvonalakhoz nem illeszkedő szavazótáborok. A nyugati mintához hasonlóan itt is kerültek be a parlamentbe újbaloldali és zöld pártok, Csehországban és Lengyelországban, később Magyarországon is, igaz ezek a pártok még nem tekinthetők stabilnak (mint a cseh példa mutatja).

Az új pártok szavazótáborának elemzésére jó lehetőséget ad a nagyvárosi környezet, annak heterogenitása, a területi egységek részletessége miatt jól követhető, hogy mely rétegek támogatják az egyes politikai irányzatokat. A legutóbbi parlamenti választások eredményei Prágában, Varsóban, és Budapesten megmutatják, hogy az újbaloldali/zöld, és a populista/szélsőjobboldali pártok szavazótáborai valóban megfelel-e a nyugati mintának. A kérdés, hogy ezekben az országokban is kimutatható-e a nagyvárosi középosztálynak illetve a lecsúszó, elszegényedő munkásságnak egy új, a korábbi törésvonalakétól eltérő politikai viselkedése. A posztoszocialista nagyvárosok átalakulásában hasonló folyamatok mentek végbe mint nyugaton kérdés, hogy ezzel párhuzamosan alakultak-e át a választótáborok is. A felértékelődő belvárosi negyedek, az elszegényedő városszéli lakótelepek, az elslumosodó belső városrészek és az új építésű negyedek társadalmi más-más politikai irányzatot támogat, kérdés, hogy mindez hogy függ össze az új pártok kialakulásával.